

пріоритети, відсутність у ньому механізму притягнення до юридичної відповідальності за порушення норм екологічного характеру поки ще не сприяє усвідомленню значущості екологічної складової безпеки цивільної авіації.

Література

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25 черв. 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
3. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовт. 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
4. Про транспорт: Закон України від 10 лист. 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>

УДК 347.85(043.2)

Сюмак В.Є., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Поліщук І.В., старший викладач

НЕДОЛІКИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ ЗА КОСМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

З прийняттям Генеральною Асамблеєю ООН резолюції «Питання використання космічного простору в мирних цілях» у грудні 1958 року почалась історія космічного права. А в 1959 році було сформовано Комітет ООН з використання космічного простору в мирних цілях, який став головним міжнародним органом координації у сфері космосу. Зараз Комітет є найбільш авторитетним міжнародним форумом для узгодження державами позицій щодо розвитку космічного права, який містить цілу систему структурних підрозділів, що забезпечують виконання передбачених космічним правом міжнародних процедур.

Пізніше ГА ООН ухвалила ще одну важливу резолюцію «Міжнародне співробітництво у використанні космічного простору в мирних цілях», у якій було закріплено поширення міжнародного права на космічний простір та закладено основу формування правових зв'язків між державою та запущеним нею космічним об'єктом через механізм міжнародної реєстрації.

Паралельно розвивалось і право, дотичне до регулювання міжнародних відносин у сфері мирного використання і дослідження космосу. Відповідно до Договору про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (далі Договір) 1967 року сторонами міжнародних

космічних договорів є виключно держави та міжнародні організації. Лише вони мають право їх укласти [1]. Це обумовлюється юридичною рівністю цих суб'єктів, що є основою міжнародного права. В Договорі прописано, що «держави зобов'язуються постійно спостерігати за діяльністю неурядових суб'єктів, які мають провадити свою діяльність тільки з дозволу відповідної держави». Таким чином держава несе відповідальність за національну діяльність у космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, незалежно від того, провадиться вона урядовими органами чи неурядовими юридичними особами, і повинна забезпечувати, щоб національна діяльність провадилася згідно з положеннями, що містяться у Договорі.

Дозвільний порядок та спостереження є гарантією, що забезпечує державу від несення зобов'язань згідно з Конвенцією про відповідальність 1975 року [2]. Її положення вказують, що «держава, яка запустила космічний об'єкт, несе абсолютну відповідальність за виплату компенсації за шкоду, завдану його космічним об'єктом на поверхні землі або повітряному судну в польоті, а в космічному просторі – тільки у випадку, коли шкоди завдано з її вини або з вини осіб, за яких вона відповідає».

Міжнародне космічне право в принципі не визначає, що таке «космічний простір» та де він перетинається з повітряним простором. Ще у 1979 році СРСР вніс у Комітет ООН з космосу документ під назвою «Проект основних положень резолюції Генеральної Асамблеї ООН з питань розмежування повітряного і космічного простору і правового режиму космічного простору, в якому проходять орбіти геостаціонарних супутників». У ньому пропонувалося нижню межу космічного простору встановити, за згодою держав, на висоті 110 км над рівнем океану (лінія Кармана). Втім, США та деякі інші держави висловили іншу позицію, запропонувавши розмежовувати не територію, а функції літальних апаратів, адже з розвитком техніки повітряні об'єкти можуть перетворюватись на космічні. У результаті правової визначеності щодо цього питання немає й досі, що позначається не лише на складнощях у правозастосуванні на міжнародному рівні, але й на рівні національного нормотворення. Так, під час обговорення законопроекту № 1071 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державного регулювання космічної діяльності», відстоювалась позиція про те, що Україна виконує свої міжнародні зобов'язання згідно з вимогою ст. 6 Договору [1] та Конвенції про відповідальність [2], оскільки Повітряний кодекс [3] встановлює порядок отримання дозволу на політ [4].

Таким чином передбачений Авіаційними правилами України [5] порядок резервування повітряного простору для запуску та посадки космічних об'єктів не здатен забезпечити виконання зазначених вимог міжнародного космічного права. Недостатньою є і запроваджена законопроектом № 1071 [6] дозвільна система, яка визначає можливість

отримання дозволів за принципом мовчазної згоди, тобто без належної перевірки безпеки діяльності, яка передбачена для отримання дозволу. Більш того, Україна фактично не має на сьогодні нормативно визначеного порядку щодо того, як має здійснюватися реєстрація об'єктів, запущених суб'єктами, що знаходяться під її юрисдикцією.

Отже, нормативна база щодо забезпечення контролю та нагляду за космічною діяльністю потребує вдосконалення. Тому необхідно визначити поняття «космічний простір» та його межі на міжнародному рівні задля усунення складнощів у застосуванні суб'єктами права на використання даного простору. Також потрібно врегулювати питання розробки технічного регламенту, який визначає сертифікацію об'єктів космічної діяльності, враховуючи міжнародні стандарти та екологічні вимоги. Потребують вдосконалення й дозволи, які стосуються безпеки космічного польоту, адже дозвіл на використання повітряного простору, який видає Державна авіаційна служба, стосується, перш за все, державної та цивільної авіації.

Література

1. Беглий О.В., Дмитрієв А.І. Договір про принципи діяльності держав з дослідження та використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. *Космічне право України: 36 нормативно-правових актів та міжнародних окументів*. 1998. С. 85-90.

2. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру: Конвенція ООН від 14.03.1975 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254 (дата звернення: 29.03.2020).

3. Повітряний кодекс України від 19 трав. 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17> (дата звернення: 29.03.2020).

4. Григоров О.М. Міжнародне космічне право. Київ: Знання, 2004. 812 с.

5. Про затвердження Авіаційних правил України «Загальні правила польотів у повітряному просторі України»: наказ Державіаслужби України від 06 лют. 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0654-17> (дата звернення: 29.03.2020).

6. Про внесення змін до деяких законів України щодо державного регулювання космічної діяльності: Закон України від 02 жовт. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-20> (дата звернення: 29.03.2020).